

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 840
van **WILLEM-FREDERIK SCHILTZ**
datum: 3 september 2015

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Verzamelcontainers voor drugsspuiten - Spreiding en werking

In antwoord op een schriftelijke vraag (nr. 1322 van 10 juni 2015) van Annick De Ridder kondigt minister Weyts een evaluatie aan over de meerwaarde van de verzamelcontainers voor drugsspuiten ("spuitcontainers") in premetrostations in Antwerpen. In het antwoord schrijft de minister, verantwoordelijk voor De Lijn, de redenering van Annick De Ridder te volgen over "het verkeerdelijk scheppen van de indruk dat er een gedoogbeleid gevoerd zou worden".

In de vraag van Annick De Ridder wordt de link gelegd met eerdere uitspraken in de Gazet van Antwerpen op 30 mei van de schepen van Sociale zaken van Antwerpen, Fons Duchateau, dat wanneer de containers niet op het domein van De Lijn zouden hangen, hij ze zou verbieden. Ook de burgemeester heeft te kennen gegeven dat de containers ongewenst zijn. "Ze zijn op zeer zichtbare plaatsen aangebracht" en "Je geeft hiermee een verkeerd signaal", aldus Bart De Wever.

Uit het jaarverslag van Free Clinic blijkt dat er in de provincie Antwerpen in 2014 12.950 spuiten zijn gerecupereerd. In reactie op de schriftelijke vraag van Annick De Ridder reageert Free Clinic, op wiens verzoek de spuitcontainers in de stations hangen, verontwaardigd op de stellingname van minister Weyts. Ze geven ook aan dat ze nog nooit negatieve opmerkingen hebben gekregen over de containers.

Free Clinic reageerde op zaterdag 24 juli in Het Laatste Nieuws verder ook als volgt: "Gebruikers nemen hun verantwoordelijkheid op als hun daartoe de kans wordt geboden. Ze willen ook graag dat hun gebruikte spuiten op een veilige manier worden verwerkt. Een metrostation is een ijkpunt in een buurt en een plek waar verslaafden anoniem hun naalden kunnen achterlaten. Bij De Lijn steunen ze ons. Daar vinden ze het belangrijk voor de veiligheid van de reizigers en medewerkers."

Spuiten die verzameld worden via de containers belanden niet in vuilniszakken, in het park of op straat. Dit verhoogt de veiligheid voor iedereen die mogelijk in contact kan komen met gebruikte en mogelijk besmette naalden, zoals kinderen of mensen die vuilnis ophalen.

1. Zijn er nog andere organisaties dan Free Clinic die spuitcontainers verspreiden in Vlaanderen? Zo ja, welke?
2. Hoeveel spuitcontainers zijn er in Vlaanderen geplaatst en wat vindt de minister van de spreiding?

3. Wat vindt de minister van de werking van de spuitcontainers?
4. Wat vindt de minister van het antwoord van minister Weyts in verhouding tot het eigen beleid van de minister?
5. Hoe beoordeelt de minister de werking van spuitcontainers binnen het beleid van volksgezondheid en de veiligheid van derden en gebruikte naalden?
6. Wat is volgens de minister de impact van het verwijderen van deze containers op het vlak van volksgezondheid in het algemeen maar ook met betrekking op het risico voor anderen om besmet te raken door contact met de naalden?

ANTWOORD

op vraag nr. 840 van 3 september 2015

van **WILLEM-FREDERIK SCHILTZ**

1. Het initiatief voor de naaldcontainers gaat uit van het Vlaams programma spuitenruil. Spuitenruil is een methodiek voor schadebeperking bij injecterende druggebruikers en hun omgeving. Het programma verdeelt al sinds 2002 steriel materiaal, en recupereert gebruikt materiaal, met de bedoeling om gezondheidsschade door infectieziektes (HIV, hepatitis...) te beperken. Daarnaast fungeert spuitenruil ook als de meest laagdrempelige opstap naar gezondheidszorg en hulpverlening, voor een vaak erg moeilijk bereikbare doelgroep.

Vlaanderen heeft voor spuitenruil momenteel zes beheersovereenkomsten lopen, op basis van de regelgeving inzake preventieve gezondheidszorg. Het gaat meer bepaald om één partnerorganisatie, Free Clinic, die de methodieken ontwikkelt, en op Vlaams niveau verantwoordelijk is voor de aankoop, verdeling, en recuperatie van materiaal. Daarnaast zijn er ook vijf terreinorganisaties, één per provincie, die verantwoordelijk zijn voor het opzetten en onderhouden van een distributie- en recuperatienetwerk op het terrein. Daarvoor zijn verschillende kanalen mogelijk: apothekers, hulpverleners, of eigen verdeelpunten.

De provinciale coördinatoren zijn momenteel allemaal tewerkgesteld bij een Medisch Sociaal Opvangcentrum (MSOC).

2. Ondertussen zijn er dertien naaldcontainers in Vlaanderen: negen in Antwerpen, waarvan vijf in metrostations, twee in Gent, één in Kortrijk en één in Tienen. Via deze containers werden in 2014 in totaal iets minder dan 13.000 gebruikte spuiten gerecupereerd. Er is geen algemeen 'spreidingsplan' voor Vlaanderen. We gaan er van uit dat de mensen op het terrein het best geplaatst zijn om in te schatten of en waar een naaldcontainer nodig is.

Merk op dat deze naaldcontainers op (semi)openbare plaatsen niet de enige en ook niet de belangrijkste manier zijn om gebruikte spuiten te verzamelen. Mensen die gebruik maken van spuitenruil krijgen ook een speciale draagbare naaldcontainer mee naar huis. Daarin kunnen ze hun gebruikt materiaal in bewaren, waarna ze de container kunnen meebrengen naar spuitenruil. Grosso modo wordt ongeveer 2% van de gebruikte spuiten in Vlaanderen gerecupereerd via naaldcontainers op (semi)openbare plaatsen. Voor de provincie Antwerpen is dat ongeveer 6%.

- 3+5. We zijn van mening dat deze naaldcontainers niet als geïsoleerde methodiek bekeken moeten worden. We zien ze eerder als één bruikbaar element in een geïntegreerd beleid dat erop gericht is om gezondheidsschade bij injecterende druggebruikers en hun omgeving te beperken. Zo wordt binnen dat programma ook vorming gegeven over veiligheidsmaatregelen en omgaan met prikaccidenten aan relevante professionals (bijvoorbeeld reinigingsdiensten). Het beste voor de omgeving is natuurlijk dat er zo weinig mogelijk 'zwerfspuiten' zijn, en dat betekent dat je gebruikers moet sensibiliseren en dat je kanalen moet creëren voor recuperatie.

En dat lukt ook. We weten uit de cijfers dat de recuperatieratio (aantal gerecupereerde spuiten over het aantal verdeelde spuiten) erg hoog ligt in

vergelijking met andere landen. De afgelopen jaren is het nooit onder de 95% gezakt. In totaal werden er in 2014 over heel Vlaanderen 634.000 spuiten gerecupereerd.

Toch blijft er ook een bepaald publiek dat niet bereikt wordt door de bestaande, persoonlijke kanalen (verdeelpunten, apothekers en hulpverleners). En de volumes bewijzen dat openbare naaldcontainers voor deze groep wel een alternatief zijn.

Voor zover we hiervan op de hoogte zijn de organisaties die dit uitvoeren steeds met de nodige voorzichtigheid te werk gegaan wanneer ze dit soort van initiatieven namen. Ze hebben aandacht voor de belangen en de reacties van buurtbewoners (die vaak ook positief zijn), en de relatie met samenwerkende partners en lokale overheden. Sommige naaldcontainers, zoals die in Tienen, zijn er ook gekomen op vraag van de preventiedienst en de politie.

Deze methodiek van 'harm reduction' wordt internationaal aanbevolen door de Wereldgezondheidsorganisatie. Er is voldoende wetenschappelijke evidentie die aantoonst dat schadebeperkende strategieën een meerwaarde hebben binnen een integraal beleid dat uitgaat van de gezondheid van gebruikers, hun omgeving en de ruimere maatschappij. Schadebeperking alleen is uiteraard niet genoeg, maar het is wel nuttig en nodig.

Op 30 oktober 2015 organiseren we een congres rond herstelgerichte verslavingszorg. Op dit congres stellen we de visie op een herstelgerichte verslavingszorg voor, die we samen met vertegenwoordigers van de GGZ, de gespecialiseerde verslavingszorg, de patiënten en de families, voorbereiden. In het najaar van 2016 plannen we een gezondheidsconferentie waarin de preventie van verslaving aan bod komt en die moet leiden tot een nieuwe gezondheidsdoelstelling en bijhorend actieplan. In beide trajecten zal het thema schadebeperking worden meegenomen.

- 4+6. Als er rond specifieke locaties waar een naaldcontainer hangt problemen zouden ontstaan, dan denken we dat de lokale actoren dit best samen bekijken. De containers zomaar laten verwijderen is op volksgezondheidsvlak een slechte zaak en voor ons op dit ogenblik niet aan de orde.